

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

DĖL ATSTOVAVIMO VALSTYBEI EUROPOS ŽMOGAUS TEISIŲ TEISME IR KITOSE
TARPTAUTINĖSE TEISMINĖSE AR GINČŲ SPRENDIMO INSTITUCIJOSE, KURIŲ
JURISDIKCIJĄ YRA PRIPAŽINUSI LIETUVOS RESPUBLIKA, TAISYKLIŲ
PATVIRTINIMO

2023 m. d. Nr.

Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos žalos, atsiradusios dėl valdžios institucijų neteisėtų veiksmų, atlyginimo ir atstovavimo valstybei ir Lietuvos Respublikos Vyriausybei įstatymo 5¹ straipsnio 3 dalimi, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

1. Patvirtinti Atstovavimo valstybei Europos Žmogaus Teisių Teisme ir kitose tarptautinėse teisminėse ar ginčų sprendimo institucijose, kurių jurisdikciją yra pripažinusi Lietuvos Respublika, taisykles (pridedama).

2. Nustatyti, kad:

2.1. šiuo nutarimu patvirtintų Atstovavimo valstybei Europos Žmogaus Teisių Teisme ir kitose tarptautinėse teisminėse ar ginčų sprendimo institucijose, kurių jurisdikciją yra pripažinusi Lietuvos Respublika, taisyklių nuostatos dėl atstovavimo valstybei taikomos byloms, kurias Europos Žmogaus Teisių Teismas ir kitos tarptautinės teisminės ar ginčų sprendimo institucijos perdavė Lietuvos Respublikos Vyriausybei po šio nutarimo įsigaliojimo dienos;

2.2. šis nutarimas įsigalioja 2024 m. sausio 1 d.

Ministras Pirmininkas

Teisingumo ministras

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos Vyriausybės
2023 m. d. nutarimu Nr.

**ATSTOVAVIMO VALSTYBEI EUROPOS ŽMOGAUS TEISIŲ TEISME IR KITOSE
TARPTAUTINĖSE TEISMINĖSE AR GINČŲ SPRENDIMO INSTITUCIJOSE, KURIŲ
JURISDIKCIJĄ YRA PRIPAŽINUSI LIETUVOS RESPUBLIKA, TAISYKLĖS**

**I SKYRIUS
BENDROSIOS NUOSTATOS**

1. Atstovavimo valstybei Europos Žmogaus Teisių Teisme ir kitose tarptautinėse teisminėse ar ginčų sprendimo institucijose, kurių jurisdikciją yra pripažinusi Lietuvos Respublika, taisyklės (toliau – Taisyklės) nustato valstybės institucijos (įstaigos) atstovavimo valstybei Europos Žmogaus Teisių Teisme ir kitose tarptautinėse teisminėse ar ginčų sprendimo institucijose, kurių jurisdikciją yra pripažinusi Lietuvos Respublika (toliau – tarptautinės teisminės ar ginčų sprendimo institucijos), veiklos organizavimo tvarką, atstovauti valstybei įgaliotos valstybės institucijos (įstaigos) (toliau – valstybei atstovaujanti institucija) atstovų teises ir pareigas, valstybės pozicijų dėl bylų rengimo ir derinimo ir Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimų bei kitų tarptautinių teisminių ar ginčų sprendimo institucijų sprendimų, išvadų ir rekomendacijų (toliau – sprendimai) vykdymo koordinavimo tvarką.

2. Taisyklėmis vadovaujamosi atstovaujant valstybei Europos Žmogaus Teisių Teisme ir Jungtinių Tautų Žmogaus teisių, Moterų diskriminacijos panaikinimo, Asmenų su negalia teisių, Priverstinio dingimo ir Vaiko teisių komitetuose nagrinėjamose bylose, taip pat *mutatis mutandis* kitose tarptautinėse teisminėse ar ginčų sprendimo institucijose, jei teisės aktai nenustato kitaip. Taisyklės netaikomos *ad hoc* atstovavimo valstybei pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu suteiktus įgaliojimus atvejais.

3. Vyriausybės įgaliojimai atstovauti valstybei Europos Žmogaus Teisių Teisme ir kitose tarptautinėse teisminėse ar ginčų sprendimo institucijose suteikiami Vyriausybės nutarimu tvirtinamuose valstybei atstovaujančios institucijos nuostatuose arba atskiru Vyriausybės nutarimu.

**II SKYRIUS
ATSTOVAVIMO VALSTYBEI VEIKLOS ORGANIZAVIMAS**

4. Valstybei atstovaujanti institucija:

4.1. bendradarbiaudama su kompetentingomis institucijomis rengia ir su jomis derina valstybės pozicijas dėl Europos Žmogaus Teisių Teisme ir kitose tarptautinėse teisminėse ar ginčų sprendimo institucijose nagrinėjamų bylų priimtinumą, ginčo esmės, kitų bylose keliamų klausimų;

4.2. rengia bylose procesinius dokumentus ir atlieka būtinus procesinius veiksmus, dalyvauja posėdžiuose, koordinuoja laikinųjų apsaugos priemonių įgyvendinimą;

4.3. vertina taikaus susitarimo bylose tikslingumą ir galimybes, veda derybas dėl taikaus susitarimo sudarymo, taip pat vertina galimybę pripažinti pažeidimus;

4.4. koordinuoja Europos Žmogaus Teisių Teismo ir kitų tarptautinių teisminių ar ginčų sprendimo institucijų sprendimų vykdymą.

5. Valstybei atstovaujančioje institucijoje turi būti paskirtas nuolatinis atstovas (angl. *agent*) Europos Žmogaus Teisių Teisme ir kitose tarptautinėse teisminėse ar ginčų sprendimo institucijose (toliau – nuolatinis atstovas), o prireikus – ir valstybės atstovas bylose (angl. *co-agent*) (toliau –

atstovas byloje), kuris kartu su nuolatinio atstovu arba savarankiškai veda bylas Europos Žmogaus Teisių Teisme ir kitose tarptautinėse teisminėse ar ginčų sprendimo institucijose. Atstovų bylose gali būti keletas.

6. Atstovavimo valstybei veikla turi būti viešinama, t. y. valstybei atstovaujanti institucija savo interneto svetainėje skelbia nagrinėjamų bylų prieš Lietuvos Respubliką sąrašą (kartu su ginčo esmės santrauka), Europos Žmogaus Teisių Teismo ir kitų tarptautinių teisminių ar ginčų sprendimo institucijų priimtus sprendimus, išskyrus atvejus, kai ši informacija negali būti skelbiama dėl jos konfidencialaus pobūdžio.

7. Valstybei atstovaujanti institucija kasmet iki kovo 1 dienos turi parengti ir savo interneto svetainėje paskelbti praeitų metų veiklos ataskaitą apie bylų, kuriose dalyvauja Lietuvos Respublika, eigą, priimtus Europos Žmogaus Teisių Teismo ir kitų tarptautinių teisminių ar ginčų sprendimo institucijų sprendimus.

8. Valstybei atstovaujanti institucija gali pasitelkti Lietuvos ir (ar) užsienio teisininkų arba kitos srities ekspertų, konsultantų, jei tai būtina tinkamam ir veiksmingam valstybės interesų gynimui.

III SKYRIUS

NUOLATINIO ATSTOVO IR ATSTOVO BYLOSE TEISĖS IR PAREIGOS

9. Nuolatinis atstovas ar atstovas byloje turi teisę:

9.1. valstybės vardu teikti procesinius prašymus, rengti ir teikti procesinius ar kitus dokumentus, dalyvauti posėdžiuose (taip pat kviešti į posėdžius kartu vykti kitų kompetentingų institucijų atstovus ar patarėjus, ekspertus, advokatus) nagrinėjant bylas prieš Lietuvos Respubliką ir Lietuvos Respublikos inicijuotas tarpvalstybines bylas ar bylas, kuriose Lietuvos Respublika dalyvauja trečiosios šalies teisėmis, atlikti visus procesinius veiksmus;

9.2. valstybės vardu derėtis su pareiškėjais Europos Žmogaus Teisių Teismo ir kitų tarptautinių teisminių ar ginčų sprendimo institucijų nagrinėjamose bylose prieš Lietuvos Respubliką dėl taikaus susitarimo;

9.3. teikti Europos Žmogaus Teisių Teismui ar kitai tarptautinei teisminei ar ginčus nagrinėjančiai institucijai prašymus dalyvauti byloje trečiosios šalies teisėmis;

9.4. gauti iš valstybės ar savivaldybių institucijų, įstaigų, kitų viešojo administravimo subjektų reikalingą tarnybinių pagalbą, konsultacijas, dokumentus, asmens duomenis, kitą pavestoms funkcijoms atlikti reikalingą informaciją;

9.5. pasitelkti valstybės ir savivaldybių institucijų, mokslo ir studijų institucijų, kitų įstaigų ir organizacijų specialistus pavestoms funkcijoms atlikti, gauti jų išvadas, nuomonę ar prašyti atsakyti į klausimus;

9.6. prireikus imtis reikalingų priemonių (ar inicijuoti jų ėmimąsi) Europos Žmogaus Teisių Teismo ir kitų tarptautinių teisminių ar ginčų sprendimo institucijų sprendimams vykdyti;

9.7. kitas teises, kurias jam nustato kiti nacionaliniai ar tarptautiniai teisės aktai.

10. Nuolatinis atstovas ar atstovas byloje privalo:

10.1. Europos Žmogaus Teisių Teisme ir kitose tarptautinėse teisminėse ar ginčų sprendimo institucijose ginti Lietuvos Respublikos interesus byloje prieš Lietuvos Respubliką, taip pat atstovauti valstybės pozicijoms kitose bylose;

10.2. siekti, kad būtų formuojama kuo palankesnė Lietuvos Respublikos interesams Europos Žmogaus Teisių Teismo ir kitų tarptautinių teisminių ar ginčų sprendimo institucijų praktika;

10.3. siekti, kad būtų išvengta Lietuvos Respublikai taikytinų finansinių sankcijų, baudų ar kitų valstybės biudžeto nuostolių arba, jei jie taikomi, – būtų sumažinti jų dydžiai arba sudarytos palankios sankcijų vykdymo ar baudų mokėjimo sąlygos;

10.4. nedelsdamas informuoti su konkrečios bylos aplinkybėmis susijusias institucijas apie Europos Žmogaus Teisių Teismo ir kitų tarptautinių teisminių ar ginčų sprendimo institucijų priimtus sprendimus;

10.5. pateikti sprendimų vykdymo ataskaitas Europos Žmogaus Teisių Teismo ir kitų tarptautinių teisminių ar ginčų sprendimo institucijų sprendimų vykdymo priežiūrą atliekančioms institucijoms;

10.6. Taisyklių 9.4 ir 9.5 papunkčiuose nurodytą gautą informaciją, dokumentus ar kitą medžiagą naudoti tik atstovavimo valstybei tikslais.

IV SKYRIUS

VALSTYBĖS POZICIJŲ DĖL BYLŲ RENGIMAS IR DERINIMAS

11. Dėl kiekvienos naujos bylos nuolatinis atstovas ar atstovas byloje atlieka pirminį faktinių aplinkybių ir taikytinos teisės tyrimą (toliau – pirminis tyrimas). Prireikus ši informacija tikslinama bendradarbiaujant su kompetentingomis valstybės ar savivaldybių institucijomis, kitomis įstaigomis ar organizacijomis. Pirminio tyrimo metu įvertinama taikaus susitarimo su pareiškėju ar pažeidimo pripažinimo galimybė, kreipiamasi į kompetentingas institucijas dėl nuomonės pateikimo.

12. Remdamasis atliktu pirminiu tyrimu, nuolatinis atstovas ar atstovas byloje rengia valstybės pozicijos dėl bylos (toliau – pozicija dėl bylos) projektą. Šiame dokumente turi būti nurodoma: trumpas ginčo ir faktinių aplinkybių apibūdinimas, prognozuojamas sprendimas ir jo poveikis Lietuvos Respublikos interesams (pvz., poveikis teisės aktuose įtvirtintam reguliavimui, nacionalinei politikai ir jos prioritetams, valstybės tarptautiniams įsipareigojimams, tarpvalstybiniams santykiams, institucinei sąrangai ar administracinei praktikai, teisės taikymui, valstybės finansams, šalies ūkiui ir jo konkurencingumui, kitoms teismuose nagrinėjamoms byloms), pirminio tyrimo veiksmas, Lietuvos Respublikos palaikomi pagrindiniai teiginiai dėl bylos keliamų klausimų, pozicijos dėl bylos projekto rengėjas ir jo kontaktiniai duomenys.

13. Nuolatinis atstovas pozicijos dėl bylos projektą, atsižvelgdamas į konkrečioje byloje keliamus klausimus, siunčia derinti ministerijai, formuojančiai politiką tam tikroje valdymo srityje, ar prireikus kitai kompetentingai valdžios institucijai (toliau – derinančioji institucija). Derinančioji institucija per 10 darbo dienų nuo pozicijos dėl bylos projekto gavimo dienos turi pritarti šiam projektui arba pateikti dėl jo pastabas. Jei derinančioji institucija per nurodytą terminą atsakymo nepateikia, laikoma, kad ji pritaria parengtam pozicijos dėl bylos projektui. Derinančiajai institucijai nepritarus parengtam pozicijos dėl bylos projektui ar turint esminių pastabų, dėl kurių nepavyksta susitarti darbo tvarka, per 10 darbo dienų nuo derinančiosios institucijos atsakymo gavimo dienos nuolatinis atstovas surengia pasitarimą nuomonėms suderinti. Jei pasitarimo metu institucijoms nepavyksta suderinti nuomonių dėl pozicijos dėl bylos projekto, valstybei atstovaujanti institucija klausimą perduoda svarstyti Vyriausybei. Šiuo atveju Vyriausybės pasitarimui teikiamas pirminis pozicijos dėl bylos projektas kartu su motyvais, dėl kurių nebuvo pritarta derinančiosios institucijos prieštaravimams, ir Vyriausybės pasitarimo sprendimo dėl pozicijos dėl bylos projekto.

14. Kai rengiama pozicija dėl tarpvalstybinės bylos, kurioje Lietuvos Respublika yra ieškovė ar atsakovė, ar kitos bylos, į kurią Lietuvos Respublika įsitraukia trečiosios šalies teisėmis, nuolatinis atstovas pozicijos dėl bylos projektą Taisyklių 13 punkte nustatyta tvarka taip pat derina su Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija.

15. Nuolatinio atstovo ar kompetentingos institucijos iniciatyva gali būti rengiamas pasiūlymas Lietuvos Respublikos vardu iškelti tarpvalstybinę bylą. Tokiais atvejais valstybei atstovaujanti institucija Vyriausybės pasitarimui teikia Vyriausybės pasitarimo sprendimo dėl tarpvalstybinės bylos iškėlimo projektą. Nuolatinis atstovas pozicijos dėl bylos projektą rengia gavęs bylos medžiagą ir jį derina Taisyklių 13 punkte nustatyta tvarka.

16. Jei, nuolatinio atstovo motyvuotu vertinimu, bylą tikslinga užbaigti taikos sutartimi ar pripažinti pažeidimą, pasiūlymas sudaryti taikos sutartį ar pripažinti pažeidimą teikiamas derinti kompetentingai institucijai Taisyklių 13 punkte nustatyta tvarka. Sprendimui sudaryti taikos sutartį ar pripažinti pažeidimą turi pritarti Vyriausybė. Šiuo atveju valstybei atstovaujanti institucija Vyriausybės pasitarimui teikia Vyriausybės pasitarimo sprendimo dėl taikos sutarties ar pažeidimo pripažinimo sąlygų projektą.

17. Pagal Taisyklių nustatyta tvarka suderintą poziciją dėl bylos rengiami procesiniai dokumentai ir atliekami kiti procesiniai veiksmai, įskaitant ir prašymo dėl bylos peržiūros pateikimą. Procesiniai dokumentai ar atskirų procesinių veiksmų poreikis, kiti veiksmai prireikus gali būti derinami su kompetentingomis institucijomis atskirai.

V SKYRIUS

PRIIMTŲ SPRENDIMŲ VYKDYMO KOORDINAVIMAS

18. Nuolatinis atstovas ar atstovas bylose turi nedelsdamas informuoti kompetentingą instituciją ar prireikus kitas valstybės ar savivaldybių įstaigas apie Europos Žmogaus Teisių Teismo ir kitų tarptautinių teisminių ar ginčų sprendimo institucijų priimtus sprendimus.

19. Europos Žmogaus Teisių Teismo ir kitų tarptautinių teisminių ar ginčų sprendimo institucijų sprendimus vykdo kompetentingos institucijos, valstybės ar savivaldybių įstaigos pagal veiklos sritį. Jos, įvertindamos Europos Žmogaus Teisių Teismo ir kitų tarptautinių teisminių ar ginčų sprendimo institucijų sprendimus, privalo siekti, kad Lietuvos Respublikos įstatymai, kiti teisės aktai ir viešojo administravimo praktika atitiktų Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos ir jos papildomų protokolų ar kitų tarptautinių dokumentų nuostatas. Kompetentingos institucijos ir valstybės ar savivaldybių įstaigos, pagal kompetenciją atsakingos už Europos Žmogaus Teisių Teismo ir kitų tarptautinių teisminių ar ginčų sprendimo institucijų sprendimų vykdymą, per vieną mėnesį nuo pranešimo apie priimtą sprendimą gavimo dienos privalo valstybei atstovaujančiai institucijai pateikti šių sprendimų įgyvendinimo planą (toliau – įgyvendinimo planas). Valstybei atstovaujančios institucijos prašymu ar savo iniciatyva jos taip pat turi teikti informaciją apie sprendimų įgyvendinimo pažangą ir privalo nedelsdamas informuoti valstybei atstovaujančią instituciją apie priimtas priemones šiems sprendimams įgyvendinti.

20. Nuolatinis atstovas ar atstovas bylose koordinuoja Europos Žmogaus Teisių Teismo ir kitų tarptautinių teisminių ar ginčų sprendimo institucijų sprendimų vykdymą rinkdamas informaciją apie įgyvendinimo planą, jo pažangą bei priimtas priemones ir informuodamas apie šių sprendimų vykdymą Europos Tarybą ir kitas tarptautines organizacijas arba jų teismines ar ginčų sprendimo institucijas.
